

NÅR LIGE UNGE LEGER UNGE SAMMEN – UNGE I 10. KLASSE

I 2008 tilbragte jeg sammenlagt over 100 timer, finansieret af UC Vest, på feltstudier, i 5 forskellige 10. klasser, og fik dermed indblik i, hvordan unge går i 10. klasse i disse klasser. Feltstudiets interesse var at finde ud af *hvem, der gik i disse 5 klasser, hvorfor og hvordan*.

Datamaterialet består af ca. 90 spørgeskemaer (knap 20 elever i hver klasse), 40 narrative interviews (6 elever og 2 lærere fra hver klasse), og over 400 sider feltnoter.

Nedenfor præsenteres et meget (!!) kort resume af nogle af undersøgelsens resultater.

- 10. klasse i større købstad i 10. klassecenter. Klassens særkende er en international linie, med rejseaktivitet og med besøg fra udlandet.

De unges forældre er overvejende ufaglærte, faglærte og overførelsesindkomstmodtagere.

De unge går i klassen efter aftale med arbejdsgiver om fremtidig læreplads, for at forbedre karakterer, ”modnes og afklares”. En del ønsker et godt skoleår efter 9 år med mobning fra lærere og medelever.

Næste år skal eleverne på HHX og HG/teknisk skole (efter aftale med arbejdsgiver).

En del elever kommer for sent til timerne, en del kommer og går, og en del taler privat i timerne.

Undervisningen består i korte gennemgange ved tavlen, med efterfølgende tid til at løse opgaver, alene eller i grupper. Opgaveark kendetegner undervisningen.

De unge har et gennemsnitligt forbrug til tøj, fester mv. på 1600 om måneden, som finansieres ved fritidsarbejde.

En konklusion: De unge kan socialt konstrueres som værende i et *venteværelse* i 10. klasse. Man venter på at komme videre. Lærerne kan opfattes som værende i en Catch 22-situation. Hvis de stiller flere krav, mister de en del elever. Hvis de ikke stiller krav, mister de andre elever.

- 10. klasse, i mindre købstad i landkommune, optager alene elever ud fra geografiske, transportmæssige kriterier (den eneste mulighed, hvis man ikke går på efterskole i 10. klasse).

Forældrene er overvejende ufaglærte og faglærte.

De unge går i 10. klasse, efter aftale om fremtidig læreplads med arbejdsgiver, for at komme på HF og ”modnes”. Også her vil nogle have et bedre skoleår efter 9 år på dårlig skole.

Næste år skal de unge på tekniske skole/HG (aftale med arbejdsgiver) eller HHX.

En del elever kommer for sent, kommer og går, surfer på internet mv. Lærere kommer også for sent (en efter aftale med ledelsen), krænker og ydmyger de unge, og/eller beskæftiger sig med f.eks. egen computer i timerne. Undervisning aflyses ofte og/eller ”passes” af viceinspektør, som sidder på eget kontor. ”Undervisningen” består af opgaveark.

Unge forbrug er gennemsnitligt på kr. 1400 om måneden, finansieret af fritidsarbejde

En konklusion: Også her kan de unge socialt konstrueres som værende i et *venteværelse*, ventende på at komme videre. Lærerne er fravalgt til at undervise i 10. klasse og er kommet i åbenlyst fjendtligt og/eller ligegyldigt forhold til de unge.

- En 10. klasse på en gymnasieforberedende efterskole, med musik-, kunst- og teaterundervisning på højt niveau. Skolen optager elever fra hele landet.

Forældrene har mellemlange og lange uddannelser.

De unge går på skolen for at opleve at gå på efterskole, øve sig i at være social, at møde ligestillede og undervisning på højt niveau i musik, drama og kunst, inden gymnasiet.

Både lærere og unge kommer til tiden, og unge forlader ikke klassen i timerne.

Undervisningen er klasseundervisning, hvor lektier gennemgås og udfoldes. De unge er forberedte, spørger, får svar, bliver stillet spørgsmål og giver svar. Når de unge taler sammen i klassen, drejer det sig om forståelse af stoffet. Opgaveark løses i (den sparsomme) fritid.

Skolen har meget få regler. Unge kan bevæge sig frit på skolen fra kl.8 til kl. 22.

De unges forbrug er gennemsnitligt ca. 700 kr. pr. måned, som finansieres af opsparing og/eller lommepenge.

Konklusion: Her kan de unge socialt konstrueres som værende *arkæologer*. De undersøger stoffet, musikken, venskabet/socialt relationer osv. Lærerne har valgt at arbejde på efterskole, med ”begavede” unge og forholder sig fagligt og sagligt i forhold til både ”stoffet” og de unge.

- En 10. klasse på idrætsefterskole (egnsefterskole), med undervisning på højt niveau.

Forældrene er faglærte (en del håndværksmestre) og ufaglærte.

De unge går på skolen som led i en familietradition. Familiene og de unge deler en opfattelse af, at de unge kan blive sikker på at kunne klare sig i uddannelsessystemet, når unge gennemfører på denne efterskole. En del unge omtaler dårlige, kommunale 10. klasser som begrundelse for at gå på efterskole. Næste år skal de unge på HHX og HG/teknisk skole.

Både unge og lærere kommer til tiden. Korte læreroplæg efterfølges af gruppearbejder og timerne afsluttes med plenum. Elever er ikke forberedte og bruger tid i gruppearbejdet med at læse opgaven og lektier. Plenum præges af, at man undgår at lave fejl, ligesom i gymnastikopvisningerne, og læreren kommer med svarene/facit.

Skolen har mange regler og sanktioner. Man kan kun ved særlige lejligheder komme på det andet køns område (timer med ”åbne gange”).

Det gennemsnitlige forbrug til tøj, fester mv. er ca. 800, finansieret af weekendarbejde, opsparing og lommepenge.

En konklusion: De unge kan socialt konstrueres som nogle, der *forsikrer sig, søger sikkerhed for at kunne klare sig, ikke komme galt af sted, og lære ikke at falde udenfor*. Lærerne kan opfattes som værende i overensstemmelse med den konstruktion, med håndhævelse af regler, kønsadskillelse, indøvelser af gymnastikprogrammer og levering af facit.

- En eksamensfri efterskole med højt niveau i musik, dans og teater, udelukkende med 10. klasse elever. Unge optages fra hele landet.

Forældrene har mellemlange og lange uddannelser.

De unge går på skolen p.g.a. indholdet (teater, dans og musik), nye sociale oplevelser (flere har været på andre efterskoler (”det bedste”)) og afklaring (”teater eller jura?”). Næste år skal de unge på gymnasium.

Både unge og lærere kommer til tiden. Undervisningen (både drama og f.eks. engelsk) består af korte, fortællende oplæg (”framing” og ”oplevelse”), gruppearbejde med fremlæg (”oplysning”), som vurderes på indhold og performance (ny ”oplevelse”).

Skolen har meget få regler. Unge kan bevæge sig frit på skolen mellem kl. 8 og kl. 22.

Unge forbrug til tøj, fester mv. er gennemsnitligt ca. 700 kr., som finansieres af weekendarbejde, opsparing og lommepenge.

Konklusion: Unge kan socialt konstrueres som værende på ”opdagelsesrejse” i forhold til kunnen, både i forhold indhold og færdighed, og i forhold til sig selv, egen rolle og fællesskabet. Lærerne har valgt at undervise disse opdragelsesrejsende, begavede og socialt indstillede unge.

Hele rapporten, som udover ovenstående, kort resumerede, forskelle i skolernes og skolernes unges ”symbolske” kapital, behandler også 10. klasses historie, med analyse af udvikling i bureaukrati og politik; giver korte rids af kendetegn ved efterskolens historie; præsenterer forskellige forståelser af

ungdom og ungdomskultur gennem tiderne; bringer analyser af forskelle i symbolsk kapital i uddannelsesvalg; diskuterer mønsterbrudsundersøgelse i efterskole; diskuterer forskelle på venskaber mv., kan rekvireres (som pdf fil) ved henvendelse til hmo@ucvest.dk.

Rapporten konkluderer bl.a. ”..meget stor forskel på unges herkomstkapitalformer i primærsocialiseringen/-habitus, når det undersøges, *hvem, hvorfor og hvordan*, i de forskellige skolers 10. klasser, og at forskelle tilsyneladende reproduceres.” og ”10. klasseaftalen er indrettet efter [restgruppeelever]...[som betyder] at disse elever også får mindst akkumulering af kulturel og social kapital af at gå i 10. klasse.”, og ”..at 10. klasse giver et stort (størst) udbytte/ afkast for de elever, som ifølge 10. klasseaftalen og den førte politik, ikke burde gå i 10. klasse, kan forlede til normative spørgsmål til politikken...”

Ca. d. 1. september 09 forventes færdigredigering af appendiks, med ”interessant merviden”. Denne merviden er fravalgt i oprindelig rapport, af pladshensyn og/eller fordi rapportens hovedinteresse var at undersøge forskelle mellem forskellige 10. klasser.

Appendiks vil bl.a. forholde sig til Ulla Ambrosius Madsens ”Hverdagsliv og læring på efterskole” fra 1994; undersøge argumenter for at nedlægge velfungerende og populær kommunal 10. klasse, og samtidig fastholde/udbygge 10. klasser, som er upopulære/fravalgte; bringe forskelle i reportager fra forskellige lærerværelser; reflektere over skolers ”materialitet” (jf. de Connick Schmidt forskning), bl.a. den måde man stiller borde og stole i de forskellige klasser; præsentere betydningen af biografiernes møder på efterskoler og fravær af betydning i de kommunale klasser; bringe refleksioner om ansigtsarbejdet (”facework” (Goffman) forskelle i skolerne og kropslighedens forskelle på skolerne; præsentere forskelle på gennemførelse af arrangementer og opfølgning på disse på efterskoler; bringe flere refleksioner i forhold til den førte politiks konsekvenser, bl.a. om forskelle på 10. klasse som restgruppe og 10. klasse som mulighedernes afprøvninger; opfølgende data på og analyser i forbindelse med den eksamensfrie efterskoles første år og måske mere.

Hans Mogensen

Adjunkt og master i pædagogisk udviklingsarbejde

Pædagogisk Fakultet

University College Vest